

Olika typer av religioner

Religionsforskare brukar ofta dela in religionerna i olika typer. Indelningen utgår från hur de troende tänker om sina gudar. Men samtidigt är forskarna noggranna med att säga att det finns många blandformer och att en del religioner kan höra till flera olika typer samtidigt.

Monoteism – att tro på en enda Gud

En vanlig typ av religion är att tro på en enda gud. En sådan religion kallar forskarna för en **monoteistisk** religion. Det uttrycket kommer från grekiskans *monos*, som betyder en och *theós* som betyder gud. I monoteistiska religioner skriver man Gud med stor bokstav. Judendomen, kristendomen och islam är världens tre monoteistiska världsreligioner. Många, kanske de flesta som tillhör dessa religioner, menar att det är samma Gud som tillbes i dessa religioner – fast på olika sätt. Egentligen är det ganska logiskt. Tror man att det bara finns en gud kan det ju inte finnas någon annan gud att vända sig till vid sidan av denna gud.

Polyteism – att tro på många gudar

En annan vanlig religionstyp är de **polyteistiska** religionerna. Det ordet kommer från grekiskans *poly* som betyder många och *theós* som alltså betyder gud. En typisk polyteistisk religion är den som fanns i Norden innan kristendomen kom hit. I den fornnordiska religionen var Oden, Tor och Freja tre av de viktigaste gudarna. Hinduism går att beskriva både som mono- och polyteistisk, se s. 243.

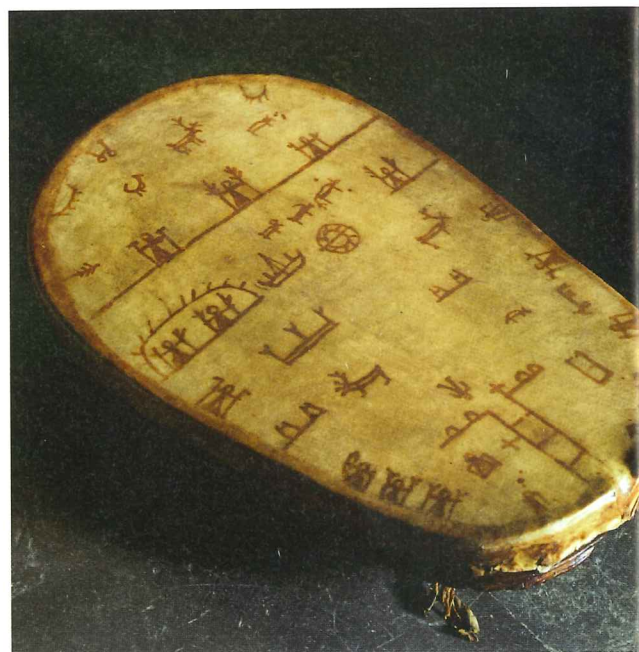
Animism – att tro att tingen och naturen kan vara andlig

Animism kan ibland beskrivas som tron på att tingen kan vara gudomliga eller att det finns olika andliga* väsen i naturen. Uttrycket kom-

mer från det latinska ordet *anima* som betyder själ eller ande.

Urfolkens religioner brukar ibland beskrivas som animistiska av religionsvetenskapen. Enligt den gamla samiska religionen kunde den religiösa ledaren, **nåjden**, framkalla förståelse för gudar och för förfädernas andar genom att göra så att han hamnade i trans. Med det menas ett sinnestillstånd där nåjden kunde komma i kontakt med andarna. Det var genom att spela på en särskild trumma och utföra en dans som nåjden lyckades med detta.

Men inslag av animism kan också finnas i många andra religioner. I den japanska religionen

Trumma som tillhört en samisk nåjd.

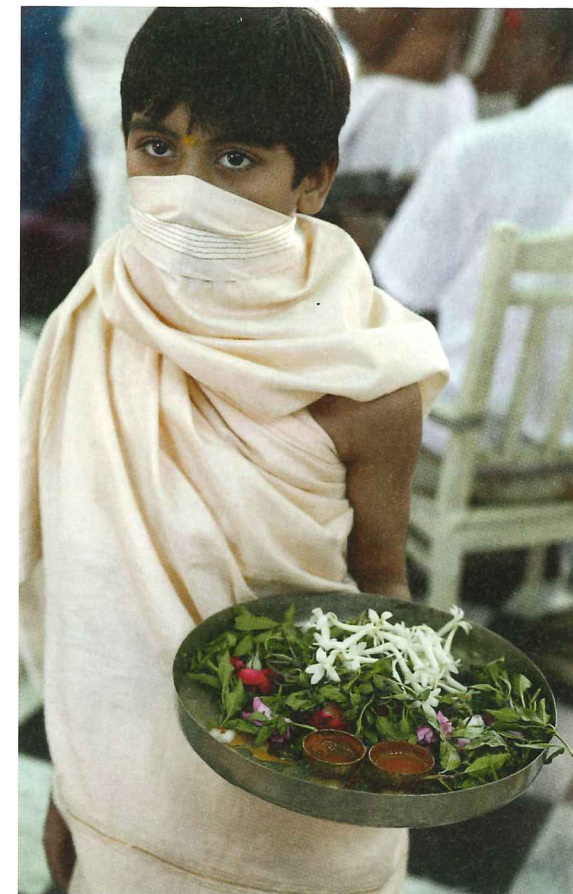
Konflikter mellan religioner och animistiska inslag i dem

Animism kan alltså leva vid sidan av den religion man tillhör men också hamna i konflikt med den. Profeten Muhammed var exempelvis noga med att försöka få araberna att sluta dyrka **djinner**, vilket var ett slag andeväsen som fanns i den folkliga religionen på Arabiska halvön innan islam kom dit. I Sverige förekom det att präster deltog i jakten på oskyldiga kvinnor som "häxor" på 1600-talet. Men det var också präster som till slut var med och avslöjade att allt var fantasier. Idag förekommer **voodoo-kultur*** bland kristna i framför allt Latinamerika. Detta strider egentligen mot den katolska kyrkans lära men finns ändå vid sidan av de kristna föreställningarna.

shinto tror man exempelvis att det finns myriader av gudar överallt och att döda familjemedlemmars andar kan leva vidare. Ett annat exempel skulle kunna vara kristna som upplever att korset som de bär i en kedja runt halsen ger dem styrka och mod. I den folkliga fantasin är tanken på spöken, troll och skogsväsen som älvor också tecken på animism.

Panteism – att tro att allt är gud

I vissa religioner betonar man att allt hänger samman och att allt är gudomligt. Detta kallas för **panteism**, ett ord som kommer från grekiskans *pan* som betyder alla eller allt och *theós*, för gud. Inom den indiska religionen jainism tror man exempelvis att alla levande organismer hör till det gudomliga. Därför är man mycket rädd för att döda insekter av misstag. Att äta kött är otänkbart. Aboriginer i Australien tänker att hela naturen är helig och fylld med gudomliga väsen.

Jainister äter aldrig kött och bär ofta munskydd för att inte av misstag döda en insekt.

Det finns inslag av panteism i de flesta religioner. Inom buddhismen och hinduismen är detta ett vanligt sätt att beskriva världen. Judiska, kristna och muslimska tänkare har ibland sagt att det inte är någon skillnad mellan Gud och hans skapelse men de flesta inom dessa religioner delar inte dessa tankar utan talar om Gud som skaparen av världen.